

OBRAZOVANJE U FINSKOJ ŠKOLSKI KURIKULUM I KREATIVNOST NA DJELU (3)

Srednje strukovne škole
(*ammattikoulu*)

Piše
Zdenka Blasov
profesorica hrv. jezika savjetnica
Pomorska škola, Split

Srednja strukovna škola u Finskoj također traje tri godine. Ondje gotovo da nema zanimanja za koje ne postoji srednja škola. Ipak postoje dva zanimanja za koje Finici drže kako su u nekom pogledu iznad ostalih pa se ta zanimanja uče nakon završene gimnazije.

Finici, naime, nemaju srednje škole za medicinske sestre i pomorce. To se studira kasnije u posebnim školama za medicinske sestre i primalje (studij pri sveučilištu) i akademijama za pomorce. Studij traje tri godine, a kod medicinskih sestara i četiri.

Priprema za rad,
a ne za studiranje

Organizacija strukovnih škola, zbog velikog broja stručnih predmeta (kao i kod nas), sasvim je drukčija nego u gimnazijama. U tri godine učenici slušaju ukupno šest općih predmeta, a ostalo čine stručni predmeti. Učenici se u srednjim školama ne pripremaju za fakultet već za rad. Doduše, učenik se nakon završene srednje strukovne škole može upisati na fakultet, ali općenito samo na onaj koji je nastavak istog ili srodnog strukovnog obrazovanja. Međutim, postoji mogućnost paralelnog pohađanja strukovne škole i gimnazije, što i nije tako rijetka pojava.

Tijekom boravka u Finskoj imala sam prigodu posjetiti mnoge osnovne i srednje škole u raznim dijelovima zemlje, pa tako i srednje strukovne škole, kojima je, bez obzira na razlike među njima, jedna stvar zajednička: pod *jednim krovom* nalazi se gotovo desetak usmjerenja pa su to uglavnom škole s više od tisuću učenika, podijeljene, naravno, po smjerovima, organizacijski savršeno, s jednim ravnateljem na čelu škole. Sve su one odlično tehnološki opremljene, ondje su školske radionice, kuhinje, restorani, frizerski saloni itd. Te su škole poput malih gradova. Površinom su goleme. Kad sam ovog ljeta na sjeveru Finske posjetila strukovnu školu OSAO Haukiputaan yksikko, ostala sam gotovo bez daha. Sve je zadržljivo. Škola je vrijedna 21 milijun eura. Trebalo bi mi dosta prostora i vremena kako bih vam opisala unutrašnjost škole i dočarala atmosferu.

No moram biti iskrena da, unatoč njihovoj impresivnoj opremljenosti, čistoći i urednosti, nisam poklonik tako velikih škola. Osvrnut ću se na nastavni kurikulum iz finskog jezika u strukovnim školama („profesionalna deformacija“!). Taj se predmetni kurikulum potpuno razlikuje od gimnazijskoga (s čim se slažem). Tijekom jedne školske godine predmet finski jezik podijeljen je u četiri kolegija. Kroz sve kolegije tijekom tri godine polaznici se uče prikupljanju informacija, razumijevanju teksta, vještina pisanja, interakciji i djelovanju jezika u radnom okruženju, medijima. Pra-

S učenicima komercijalistima

U tri godine učenici slušaju ukupno šest općih predmeta, a ostalo čine stručni predmeti. Učenici se u srednjim školama ne pripremaju za fakultet već za rad. Doduše, učenik se nakon završene srednje strukovne škole može upisati na fakultet, ali uglavnom samo na onaj koji je nastavak istog ili srodnog strukovnog obrazovanja. Međutim, postoji mogućnost paralelnog pohađanja strukovne škole i gimnazije, što i nije tako rijetka pojava

Četverogodišnji
studij za primalje

Jako je teško u Finskoj upisati školu za medicinske sestre. Kandidatkinja mora imati dobar uspjeh u gimnaziji, onda je pozovu na razgovor, zatim mora napisati portfolio o sebi i objasniti zašto bi baš nju trebalo primiti u školu. Nakon toga, ako bude primljena, čeka je mukotrpan rad. Studij za medicinsku sestru traje tri godine, a želi li biti primalja, čeka je još godina i pol studiranja. Nastavni plan obuhvaća mnogo strukovnih predmeta, a uz njih se uči još i finski, švedski i engleski jezik. U prvoj je godini šest tjedana prakse, u drugoj osam, a u trećoj 24 tjedna prakse. Sljedećih godinu i pol dana, na studiju za primalje, uz predavanja postoji i praksa.

vopis i gramatika dio su svakoga kolegija koji obuhvaća 28 sati.

Evo što jedan kolegij podrazumijeva, primjerice kolegij *Prikupljanje informacija*: učenik će naučiti kako se koristiti vještinama učenja pomoću raznih vježba, kako skupljati informacije iz različitih izvora i primijeniti ih u praksi, kako pisati sustavno i raditi s tekstom po fazama, kako razumjeti pročitano i raspravljati itd. Takvi su kolegiji možda i razlog što se nastavnici u školama ne služe udžbenicima već sami kreiraju radne materijale. Prifom su im od velike pomoći i suvremene tehnologije.

Idealni uvjeti rada

U strukovnim školama broj učenika u razredu kreće se od deset do petnaest. Cijela je atmosfera na satu opuštena, nema nikakve nerbove. Činjenica je da rad s malim brojem učenika, a i spoznaja kako nema ispitivanja, skidaju stres s učenikovih, ali i nastavnikovih

U školskoj radionici

Opuštena atmosfera u školskom hodniku

leđa. No kreativnost je u toj ležernosti itekako prisutna. I u tim školama organizacija školskog kurikuluma individualna je stvar svake škole. Jedan nastavnik, recimo iz finskog jezika, ne prati sve učenike u svim kolegijima. I ovdje, kao i u gimnaziji, postoji ispitni tjedan. To naravno ne znači da nastavnik ne može unutar svog predmeta imati i vlastitu pisanu provjeru znanja.

Učenici srednjih strukovnih škola nemaju školski ples, završni ulični *performans* niti državnu maturu. Zašto je tako, ne znam, a nitko time i ne razbija glavu. Učenici imaju unutar škole završni is-

pit u kojem se sumira sve ono što se iz struke učilo, uz odgovarajući pisani materijal i uz odgovarajuću prezentaciju.

Mnogi su nastavnici
doktori znanosti

Osim toga, učenik mora polagati još pet različitih testova i ostvariti najmanje ocjenu dovoljan (2), jer je sustav ocjenjivanja od 0 do 3 kako bi dobio *ammattipassi* (profesionalnu putovnicu). Srednja strukovna škola, generalno, priprema učenika za rad. Moram također istaknuti kako su upravo zbog svih ovih životnih poduka strukovne škole vrlo popularne u

Finskoj i to ne samo za učenike s nižim prosjekom, već i za one s vrlo visokim prosjekom ocjena iz osnovne škole.

Grčki filozof Platon rekao je jednom: „Bude li Atena imala loše obučare, njezini će građani hodati bosu. Ali bude li Atena imala loše učitelje, Atena će propasti.“ Izgleda kako je ova Platonova misao postala i misao vodilja finske obrazovne politike još od njezinih davnih početaka. Ako zapitate Fince koje zanimanje drže najkreativnijim, odmah će vam odgovoriti: *nastavničko*. Položaj finskih nastavnika uopće izuzetno je visok (iako su plaće negdje na sredini društvene ljestvice). Svi nastavnici za rad u školama moraju imati sveučilišno obrazovanje, a proces obrazovanja tijekom studija nije baš jednostavan. U Finskoj postoji desetak fakulteta za obrazovanje nastavnika kadrara.

Budući nastavnici tijekom studiranja moraju imati praksu u redovitim školama, ali i u školama za odrasle. Moraju se dobro služiti suvremenom tehnologijom, kao i odraditi određene seminare za rad s djecom s posebnim potrebama. Kako za Fince dobar nastavnik nije samo onaj tko odlično pozna je svoj predmet, svaki nastavnik mora raditi određena istraživanja i pisati stručno-znanstvene radove kako bi poboljšao metode u radu s učenicima.

U finskim se školama nastavnici doživljavaju kao prijatelji, pa im se obraćaju po imenu, a formalno ophodjenje odnosi se samo na ravnatelja i starije predavače. Ovo, naravno, ne znači da ne postoji poštovanje niti da im nastavnici *glume* prijatelje. Nastavnici vole kad učenici pitaju, razgovaraju, iznose svoje stavove i brane ih. Zanimljiv je proces unutarnjeg vrjednovanja škole i rada u njoj. Tako učenici nakon svakih sedam tjedana pišu što je bilo dobro, a što misle da nije, što bi trebalo promijeniti, poboljšati u nastavnom programu. Jedna od stvari kojima se Finici najviše ponose, kada je riječ o njihovim školama, jest to što su škole dostupne svima, što učenici s entuzijazmom stječu nova znanja, što nisu opterećeni pisanjem domaćih uradaka, niti svakodnevnim ispitivanjima, već to vrijeme koriste za tečajeve iz područja koja ih zanimaju, jer se primjena praktičnih znanja vrlo cijeni. Tečajevi se održavaju u matičnim školama, pa tako, primjerice, nastavnici biologije, koji je često i doktor znanosti, drži tečaj iz botanike itd.

Sve se vraća, sve se plaća!

Država veoma mnogo ulaže u obrazovanje, ali se to finskom društvu vraća na najljepši način. Finska je jedna od najrazvijenijih zemalja svijeta i ne poznaje *odljev mozгова*. Svi su stručnjaci tu kako bi pomogli zemlji koja je na najljepši način ulagala u njih.

Nastavnici su dužni usavršavati se pet puta tijekom nastave godine. Sami odabiru na koja će usavršavanja ići, a novac za njihovo usavršavanje osigurava država (nema samovolje ravnatelja koji odlučuje hoće li nastavnika pustiti ili ne, pod izgovorom kako škola nema novca). Mnogi se seminari odvijaju i unutar same škole.

I još jedna zanimljivost vezana za nastavnički posao: sve što rade izvan svoga osnovnog radnog zaduženja bit će im plaćeno – organiziranje priredaba, vođenje raznih sekcija, uređivanje panoa ili školskog lista – i nitko od njih ne očekuje da to rade besplatno.

(Kraj u sljedećem broju)